

UNESCO ASPnet -koulun käsikirja

LAURA RITOLA, TIINA SARISALMI, JUSSI TOMBERG

Sisällys

1. Johdanto	2
2. Agenda 2030	3
3. ASPnet-koulun toimintakulttuuri	4
3.1. Jokaisen ääni kuuluu.....	4
3.2. UNESCO ASPnet -koulun johtajuus.....	5
3.3. Koulun näköistä toimintaa.....	5
3.4. Jatkuvaa kehittämistä.....	5
3.4.1. Toiminnan suunnittelu ja -kehittäminen.....	6
4. Pedagogiikka UNESCO ASPnet -koulussa.....	7
4.1. Kytkenät opetussuunnitelmiin	7
4.2. UNESCO ASPnet -koulujen toiminnassa painotetaan ASPnetin kolmea temaattista toiminta-aluetta .	8
4.2.1. Globaali kansalaisuus ja rauhan ja väkivallattomuuden kulttuuri.....	9
4.2.2. Kestävä kehitys ja kestävä elämäntapa	12
4.2.3. Kulttuurien välinen oppiminen sekä kulttuurinen moninaisuus ja kulttuuriperintö.....	13
4.3. Esimerkkejä käytännön toiminnasta	15
4.3.1. Teemapäivät	16
4.3.2. Työpajat, monialaiset oppimiskokonaisuudet ja valinnaiset opintojaksot	17
5. Yhteistyö ja verkostoituminen.....	19
5.1. Kansallinen yhteistyö.....	19
5.1.2. Alueelliset yhteistyöverkostot.....	20
5.1.3. Temaattiset verkostot	21
5.1.4. UNESCO ASPnet -lähettiläiden verkostot	22
5.2. Kansainvälinen toiminta	22
5.2.1. Koulu osana kansainvälistä UNESCO ASPnet -koulujen verkostoa.....	22
5.2.2. Kansainvälinen yhteistyö Unesco ASPnet -koulujen kumppanuushankkeissa.....	22
5.2.3. UNESCO ASPnet -lähettiläiden kansainvälinen yhteistyö.....	23
5.2.4. ASPnetin temaattiset painopistealueet kansainvälisissä yhteistyöprojekteissa	23
5.2.5. TTI (Teacher Training Initiative) Kansainvälinen yhteistyö opettajakoulutuksessa	25
6. Viestintä ja tiedotus.....	25
6.1. Sisäinen viestintä	26
6.2. Viestintä sidosryhmille ja paikallisesti	27
6.3. Viestintä verkostoissa.....	28
7. Tulevaisuus haastaa UNESCO ASPnet -koulut	28

1. Johdanto

UNESCO ASPnet -kouluverkosto (UNESCO ASPnet – Associated Schools Network) on maailman suurin kouluverkosto, johon kuuluu yli 11 000 koulutusalan toimijaa esiopetuksesta opettajankoulutukseen. Verkoston jäseniä on 182 maassa. Suomessa on toimintaan sitoutunut kuutisenkymmentä oppilaitosta tai opettajankoulutuslaitosta.

Suomen UNESCO ASPnet -koulun käsikirja on yksi kolmesta ASPnet-koulujen toiminnan tueksi laadituista julkaisuista. Ne on laadittu Opetushallituksen toimeksiantona 13.10.2021. Julkaisut ovat:

1. [Suomen UNESCO ASPnet -koulujen esite](#), joka on tarkoitettu tulostettavaksi ja jaettavaksi esimerkiksi huoltajille tai vierailijoille. Esitteen voi linkittää koulun nettisivulle, ASPnet-logon alle.
2. [UNESCO ASPnet: Opas jäsenkouluille](#) on suomennos ASPnet-verkoston oppaasta. Oppaassa kerrotaan, mihin ASPnet-koulu sitoutuu ja on oikeutettu. Opas jäsenkouluille on kaikille kouluyhteisön jäsenille tarkoitettu materiaali.
3. Suomen Unesco ASPnet -koulun käsikirja. Käsikirjassa kerrotaan, miten ASPnet-jäsenkoulun oppaan ohjeita sovelletaan koulun toimintakulttuuriin ja opetukseen.

Tämä käsikirja on tarkoitettu koulujen UNESCO ASPnet-toiminnan tueksi. Opas sisältää vinkkejä jokapäiväiseen työhön ja myös pitemmän tähtäimen suunnitteluun. Oppaasta saa tukea ja ideoita UNESCO:n arvojen ja teemojen käsittelyyn. Arvojen ja teemojen tulisi näkyä kaikessa tekemisessä niin, että jokainen koulussa toimiva lapsi, nuori ja aikuinen ymmärtäisi, mitä UNESCO ASPnet -verkostoon kuulumisen tarkoittaa.

Oppaassa kuvataan, miten koulu voi tiedottaa toiminnastaan ja verkostoitua muiden koulujen kanssa. Opas kertoo miten toimia innostavana esimerkkinä muille kouluille ja miten osallistaa kodit ja lähiympäristö UNESCO ASPnet-toimintaan. Käsikirja sisältää vinkkejä ja hyviä käytäntöjä elävästä ASPnet-toiminnasta. Oppaassa on ajatuksia siitä, miten kaikki voivat osallistua. Hyvän tekeminen on mukavinta yhdessä!

Mikä tahansa oppilaitos voi perustaa toimintansa UNESCO:n arvoille, mutta kuulumisen maailmanlaajuiseen verkostoon on UNESCO ASPnet -koulujen toiminnan perusta. Verkostossa jaetaan osaamista, opitaan toisilta ja voimaannutetaan yhdessä tekemisestä ja oppimisesta. On tärkeää, että ASPnet-koulut verkostoituvat ja näkyvät sekä lähelle että kauemmaksikin.

Tämä käsikirja sisältää ehdotuksia, ohjeita, tietoja ja vinkkejä siitä, miten ASPnet-kouluna toimiminen voi rakentua innostavaksi koko koulun toimintaa tukevaksi toimintakulttuuriksi. UNESCO ASPnet -koulu loistaa majakkana ja innostaa muita!

2. Agenda 2030

Maailman kaikkien maiden kestävä kehityksen työtä ohjaa vuonna 2015 YK:ssa hyväksytty kestävä kehityksen globaali toimintaohjelma, josta käytetään nimeä Agenda 2030. Se sisältää 17 yhdessä sovittua tavoitetta, jotka maailman maiden tulisi yhteisvoimin saavuttaa vuoteen 2030 mennessä.

Kestävä kehityksen Agenda 2030 on myös kaikkien ASPnet-koulujen toimintaohjelma. Sen tavoitteiden päämääränä on tehdä maailmasta parempi paikka meille kaikille. Agenda 2030:n tavoitteet toteutuvat, kun huomioimme laaja-alaisesti ympäristön, ihmisten, ihmisoikeuksien ja talouden näkökulmat. Agenda 2030 on Pariisin ilmastopimuksen ohella ihmiskunnan tärkeimpiä asiakirjoja.

Agenda 2030 saattaa näyttytyä kaiken kattavana ”värikkäänä tarjottimena”, josta esimerkiksi oppilaan tai opiskelijan on vaikea saada kiinni. Lisäksi sanat ja termit saattavat olla monimutkaisia, ja kieli hämmentävää. Agendan tavoitteet osoittavat, miten isosta ja moniulotteisesta kentästä on kysymys. Kaikki ovat keskinäisriippuvaisia. Ilman ekologista kivijalkaa eivät muutkaan tavoitteet voi toteutua. Siksi on tärkeää, että Agenda 2030:n tavoitteita käsitellään kouluissa ja niitä saadaan yhdessä pohtia. Niitä tulee pystyä sanoittamaan lasten ja nuorten ilmaisin ymmärrettävään muotoon. Niiden käsittelyyn pitää pystyä osallistamaan kaikki, ja tavoitteet tulee muuttaa toiminnaksi paremman maailman puolesta. Vinkkejä Agenda 2030 -tavoitteiden käsittelyyn esitellään tässä oppaassa luvussa neljä.

Maailmanlaajuisesti UNESCO ASPnet -koulut osallistuvat Agenda 2030:n toteuttamiseen kahdella ohjelmalla:

1. kasvatuksella maailmankansalaisuuteen (*GCED, Global Citizenship Education*) ja
2. kestävä kehityksen kasvatuksella (*ESD, Education for Sustainable Development*).

UNESCO on laatinut kestävä kehityksen kasvatuksen maailmanlaajuiset raamit vuosille 2016-2030. Tavoitteena on transformatiivisen toiminnan synnyttäminen.

[Transformatiivisessa oppimisessa](#) pyritään tarkastelemaan maailmaamme uudesta näkökulmasta, jossa ei ole lähtökohtana ihmisen yliverisuus ja luonnonvarojen ulosmittaaminen jatkuvan taloudellisen kasvun nimissä. Tällöin yhteiskunnallisten ja taloudellisten ratkaisujen yhteisenä tavoitteena on sopusointuinen elämä maapallolla, ihmisten, eläinten, luonnon ja ympäristön kesken.

Tämä edellyttää oppilaitoksilta ja kasvattajilta pedagogiikkaa, jossa korostuvat muun muassa totuttujen ajatus- ja toimintamallien uudelleen arvioiminen, kokemuksellisuus, luovuus ja innovatiivisuus, yhteistoiminnallisuus ja verkostoituminen. UNESCO:n ASPnet -verkoston jäsenoppilaitoksina tehtävämme on talouskasvun kriittinen tarkastelu ja vaihtoehtoisen arvopohjan etsiminen kulutusyhteiskunnalle.

Transformatiivisen oppimisen avulla voidaan edistää myös ekososiaalista sivistystä. Ekososiaalisella sivistyksellä tarkoitetaan ihmisen hyvinvoinnin rakentumista osana ekosysteemiä ja ihmisten

WE ARE ALL INTERCONNECTED

välttämättömien tarpeiden tyydyttämistä kestävästi ja vastuullisesti. Ekososiaalisuus on myös sosiaalista luottamusta toisiimme ja osallisuuden kokemista yhdessä. Yhteenkuuluvuuden kokemus on kantava ja eteenpäin vievä voima.

3. ASPnet-koulun toimintakulttuuri

Sitoutuminen UNESCO ASPnet -verkoston toimintaan tulee ulottaa koko koulun toimintakulttuuriin. Se ei saa jäädä erilliseksi muutaman ihmisen puuhasteluksi ja pelkiksi teemapäiviksi. UNESCO ASPnet -verkoston [oppaassa jäsenkouluille](#) on kuvattu tehtäviä, joita koulun tulee toteuttaa lukuvuosittain. ASPnet-koulun toimintakulttuuri on paljon muutakin. Verkostoon kuuluva koulu toimii esimerkkinä muille kouluille.

ASPnet-koulun toimintakulttuuri

Jokaisen ääni kuuluu.

UNESCO:n arvot ja teemat ovat osa koulun toimintaa ja organisaatiota.

Toiminta on suunnitelmallista.

Koulu kokeilee rohkeasti uutta ja toimii esimerkkinä muille.

3.1. Jokaisen ääni kuuluu

Osallisuus on jokaisen ASPnet-koulun toimintakulttuurin perusajatus. UNESCO ASPnet -toiminnan ideointiin, suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin osallistuvat kaikki kouluyhteisön jäsenet: oppilaat ja opiskelijat, opettajat, rehtori, muu henkilökunta ja huoltajat. Lisäksi toimintaa avataan lähiympäristöön tekemällä yhteistyötä paikallisten järjestöjen, yrittäjien ja esim. varhaiskasvatuksen ja vanhusten hoidon yksiköiden kanssa.

Riittävästi resursoitu UNESCO ASPnet -tiimi lisää koulun yhteisöllisyyttä ja toiminnan kuormittavuus vähenee. Tiimiin kuuluu myös oppilas- tai opiskelijajäseniä. Näin tiimi palvelee parhaiten koulun arvomaailmaa. Oppilas- ja opiskelijajäsenet voivat olla myös osa oppilaitoksen oppilaskuntaa, jolloin varmistetaan tiedonkulku ja hyödynnetään jo olemassa olevia rakenteita.

Tavoitteena on UNESCO ASPnet -työn tunnustaminen osana koulun kehittämistyötä. Rakenteet ASPnet-toiminnan tunnustamiseksi ovat omiaan nostamaan mielenkiintoa ja motivaatiota. Voisiko oppilas tai opiskelija saada työtodistuksen tekemästään työstä, tai voidaanko se lukea hyväksi opiskelussa?

Monissa lukioissa on käytössä diplomeja, passeja tai todistuksia erityisestä harrastuneisuudesta esim. kansainvälisessä toiminnassa. Voisiko kehittää myös UNESCO ASPnet -toiminnan passin, johon kerättäisiin suorituksia esimerkiksi toimimalla UNESCO ASPnet -lähettilläänä?

3.2. UNESCO ASPnet -koulun johtajuus

Rehtori ja koulun johtotiimi ovat vahvasti sitoutuneet ASPnet-koulujen tavoitteisiin. On tärkeää, että rehtori ja johtotiimi sisäistävät UNESCO ASPnet -toiminnan periaatteet ja tavoitteet. Nämä on hyvä kirjata myös koulun opetussuunnitelmaan koulun opetuksen erityisenä painopistealueena ja toimintakulttuurin piirteenä.

Rehtorin rooli on toimia mahdollistajana ja kannustajana. Hän turvaa riittävät resurssit toiminnalle, kouluttautuu ja perehtyy toimintaan sekä antaa tilaa ja aikaa UNESCO:n teemoille opettajien kokouksissa ja koulun tapahtumissa.

Rehtori mahdollistaa myös oppilaiden ja opiskelijoiden osallistumisen toimintaan, niin että se tukee oppimista, eikä näyttäytyä vain esimerkiksi poissaoloina tunneilta.

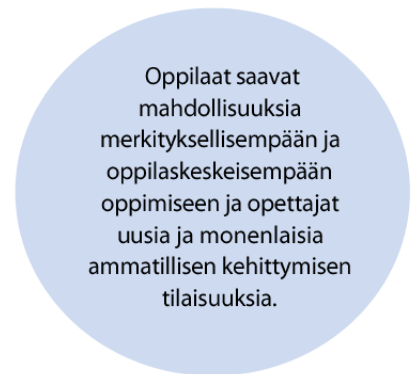
Arvostavat kohtaamiset ovat tärkeitä koulun yhteisöllisyyden ja osallisuuden rakentajia. Johtajuutta vahvistavat säännölliset tapaamiset rehtorin ja koulun UNESCO ASPnet -tiimin kanssa tai johtotiimin edustus UNESCO ASPnet -tiimissä. Säännölliset tapaamiset johtotiimin ja UNESCO ASPnet -lähettiläiden kanssa vahvistavat osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja yhdenvertaisuuden kokemusta.

3.3. Koulun näköistä toimintaa

Toimintaa kannattaa aina tarkastella koulun omista lähtökohdista. Koululla on omia vahvuuksia, joista voi ammentaa. Sillä voi olla jo pitkät perinteet lasten ja nuorten osallistamisessa, jolloin tiimien rakenne muodostuu oikeanlaiseksi luonnostaan.

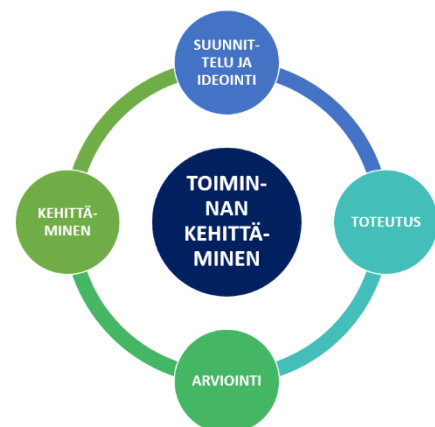
Koululla voi olla jo ympäristösertifikaatti tai Vihreä lippu, jolloin ympäristövastuu ja kestävyys ovat mukana koulun toimintakulttuurissa. Koulu voi olla profiloitunut esimerkiksi liikunnassa, taiteessa tai kulttuurissa, jolloin niitä vahvuuksia kannattaa hyödyntää.

Onnistumiset rakentuvat usein aluksi asialle omistautuneiden, aktiivisten ja verkostoituneiden toimijoiden kautta, mutta muotoutuvat lopulta toimintakulttuuriksi, jolle koulun vahvuudet, UNESCO:n arvot ja ASPnet-verkoston tavoitteet muodostavat vahvan ja vetovoimaisen perustan.

3.4. Jatkuvaa kehittämistä

UNESCO ASPnet -kouluna oleminen ei ole päämäärä vaan prosessi. On tärkeää löytää toiminnalle liike ja suunta. Pitkän aikavälin suunnittelu ohjaa reaktiivisuudesta ja lukuvuoden mitasta laajempaan tulevaisuuden näkymään. ASPnet-toiminta voi siis auttaa koulun kehittämiskohteiden pitkäjänteisessä työstämisessä.

3.4.1. Toiminnan suunnittelu ja -kehittäminen

Toiminta suunnitellaan osaksi koulun opetussuunnitelmaa ja vuosisuunnitelmaa. Näin UNESCO ASPnet-toiminnan painopisteet näkyvät lukuvuoden työskentelyssä. Osana lukuvuosisuunnitelmaa toiminta ei ole sarja irrallisia tapahtumia, vaan elimellinen osa koulun opetusta ja toimintakulttuuria.

[ASPnet jäsenkoulujen oppaassa](#) on listattu vuosittaiset tehtävät:

- Koulu laatii ja lähettää vuosittaisen toimintasuunnitelman.
- Koulu laatii ja lähettää vuosiraportin toiminnastaan.
- Koulu osallistuu vuosittain vähintään yhteen kansalliseen/kansainväliseen UNESCO:n tai kansallisen koordinaattorin ehdottomaan kampanjaan, projektiin tai kilpailuun.
- Koulu viettää lukuvuosittain vähintään kahta YK:n teemapäivää.

UNESCO ASPnet -toiminnan teemat tukevat koulun yleisiä kehittämiskohteita tai valittuja painopistealueita. Esimerkiksi, jos kehittämiskohteeksi on valittu kiusaamisen vastainen toiminta, sitä voivat tukea UNESCO:n teemojen mukaiset erilaiset sovittelun ja rauhankasvatuksen menetelmät ja harjoitukset.

ASPnet-toiminta kasvaa ja kehittyy. Valittu vuositeema ja teemapäivät eivät toistu samoina tai samanlaisina, vaan vaihtuvat vuosittain.

Toiminnan suunnitteluun osallistuu koko koulu yhteisö: henkilökunta, oppilaat, opiskelijat ja vanhemmat. Koulun UNESCO-tiimi osallistaa myös muut tiimit. Tiimit voivat esimerkiksi kommentoida UNESCO ASPnet – toiminnan vuosisuunnitelmaa omasta näkökulmastaan.

Oppilaat ja opiskelijat osallistuvat kunakin vuonna käsiteltävien teemojen ja teemapäivien valintaan ja sisältöjen ideointiin, suunnitteluun ja toteuttamiseen koulun UNESCO-tiimin jäsenenä ja luokissa opettajien johdolla. Myös vanhemmat ja muut sidosryhmät voidaan kutsua mukaan UNESCO-aiheisten tapahtumien järjestämiseen.

Toiminnan suunnitteluun on tarjolla huomattava määrä tukimateriaaleja muun muassa eri kansalaisjärjestöiltä. Toiminnan suunnitteluun kannattaa osallistaa koko koulu. Teemapäivien valinnasta ja laajemmista kehittämiskohteista voidaan keskustella esimerkiksi koulukokouksissa ja äänestää verkossa.

Esimerkiksi Laanilan lukiossa UNESCO ASPnet -toiminnan suunnittelu ja kehittäminen on toteutettu yhdistämällä UNESCO-, Vihreä Lippu- ja Erasmus+ -ryhmät. Kehittämisyhdyssä on mukana kolme opettajaa ja tällä hetkellä yhteensä 13 opiskelijaa. Koulu laatii opiskelijoiden kanssa syksyisin toimintasuunnitelman, johon sisältyvät teemapäivät ja tempaukset. Samankaltaisten asioiden yhdistäminen on ollut osallisuusrakenteissa järkevää.

Oulun Suomalaisen yhteiskoulun lukiossa toimii UNESCO-tiimi, joka koostuu neljästä opettajasta ja seitsemästä opiskelijajäsenestä, jotka ottavat vastuun teemapäivistä. Koulun kotisivuilla on päivitetty tiedot koulun UNESCO ASPnet-toiminnasta ja tämän lukuvuoden teemapäivistä ja projekteista, jotka opiskelijat halusivat ottaa mukaa (https://osyk.fi/wordpress_1/?p=335).

Alakoulussa pienimpienkin kanssa voidaan opettajan avustamana pitää oman luokan suunnittelukokouksia ja valita kiinnostavia teemoja ja toimintatapoja. Näitä voidaan ehdottaa oppilaskunnalle ja näin osallistua koko koulun toiminnan suunnitteluun. Koulussa voidaan käyttää uutta ja helposti toteutettavaa Luokkavaltuusto -toimintamallia, jolla oppilaita voidaan osallistaa koulu yhteisön ja oman luokan toiminnan suunnitteluun ja arviointiin ensimmäiseltä luokalta lähtien: <https://opinkirjo.fi/luokkavaltuusto/>.

Oulun Normaalikoulun yläkoulu ja lukio ovat laatineet [UNESCO ASPnet -toiminnan vuosikalenterin](#), johon on merkitty jokaisen kuukauden keskeiset teemat ja tapahtumat. Vuosisuunnitelma tai -kalenteri kannattaa linkittää koulun kotisivuille, laittaa näkyviin koulun ja opettajainhuoneen ilmoitustaululle sekä jakaa eteenpäin huoltajille ja sidosryhmille.

Toiminnasta viestiminen ja raportointi suunnitellaan yhtä aikaa itse toiminnan kanssa. Näin kumpikaan ei unohdu. UNESCO ASPnet -verkoston kansallinen koordinaattori lähettää kouluille lukuvuosittain kyselyn, joka toimii raportointityökaluna ja vuosisuunnitelman pohjana. Sitä voi hyödyntää vuosikalenterin ja lukuvuosisuunnitelman laadinnassa sekä arvioitaessa tavoitteiden saavuttamista: [vuoden 2020-2021 UNESCO ASPnet oppilaitosten raportointikysely](#). Tässä lisäksi vertailua varten [koonti raportointikyselyn tuloksista](#). Oppilaat ja opiskelijat voivat osallistua raportointiin esimerkiksi vastaamalla palautekyselyihin ja keskustelemalla lukuvuoden ASPnet-kokemuksista. Lisäksi he voivat päivittää koulun sosiaalisen median kanavia tai dokumentoida tapahtumia raportointia varten.

4. Pedagogiikka UNESCO ASPnet-koulussa

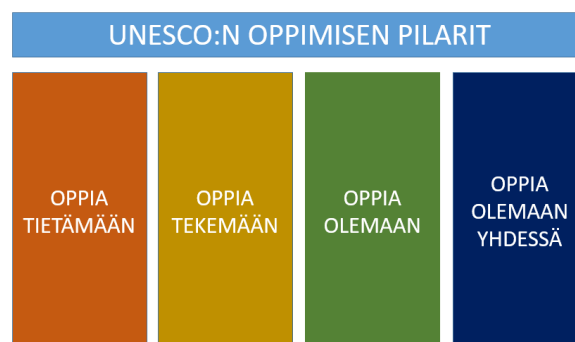
4.1. Kytkenät opetussuunnitelmiin

UNESCO ASPnet -pedagogiikka pohjautuu [ASPnet verkoston strategiassa](#) määriteltyihin tavoitteisiin ja painopisteisiin. Pedagogiikkaa määrittelevät vahvasti yhteisöllisyys, osallisuus ja oppijakeskeiset opetusmenetelmät. Tietojen ja taitojen harjoittelu yhdessä ja konkreettisesti tekemällä tekee oppimisesta merkityksellistä ja oppijoista oman oppimisensa omistajia. ASPnet-koulujen tehtävänä on tuottaa pedagogisia innovaatioita ja kokeilla uusia toimintatapoja.

UNESCO ASPnet -koulutoiminta edistää opetussuunnitelmien toteuttamista. Perusopetuksen ja lukion opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta tukee ASPnetin strategiaa ja UNESCO:n neljää oppimisen pilaria, jotka ovat oppia tietämään, oppia tekemään, oppia olemaan ja oppia olemaan yhdessä.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa

korostetaan osallisuutta ja Agenda 2030 tavoitteiden mukaista kestävä elämäntapaa, tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Koulun kulttuurinen tehtävä on edistää monipuolista kulttuurista osaamista, oman kulttuurin arvostamista ja ymmärrystä kulttuurien moninaisuudesta. Perusteet edellyttävät, että oppilaat oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Perusteissa painotetaan koulun olevan näiden teemojen aktiivinen edistäjä ja toimija. ”Perusopetuksen globaalikasvatus luo osaltaan edellytyksiä oikeudenmukaiselle ja kestäväälle kehitykselle YK:n asettamien kehitystavoitteiden suuntaisesti.” (POPS 2014, s. 16)

Lukion opetussuunnitelmien perusteissa korostuvat erityisesti kestävän tulevaisuuden rakentaminen ja Agenda 2030 tavoitteiden edistäminen, joita painotetaan laaja-alaisessa osaamisessa ja oppiaineiden kuvauksissa. ”Lukio-opetus kannustaa vastuulliseen toimijuuteen sekä kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti.” (LOPS 2019, s. 17)

LOPS kannustaa pohtimaan ja tutkimaan yhteiskuntamme ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia ja myös epäkohtia. Kaikessa toiminnassa painottuu yhteisöllisyys, osallisuus ja toimijuus. Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävän elämäntavan välttämättömyys. Se näkyy sekä opiskelijan omana toimintana, että globaalina vastuuna ympäristöstä, ilmastosta ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen ymmärryksenä. ”Opiskelija saa monenlaisia tilaisuuksia tutkia, harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen taitoja ja etiikkaa YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n mukaisesti.” (LOPS 2019, s. 65)

UNESCO ASPnet -teemat eri oppiaineiden opetussuunnitelmissa

Opetussuunnitelmien perusteiden laaja-alaiset tavoitteet toteutuvat jokaisessa oppiaineessa niitten omasta näkökulmasta. Jokainen oppiaine voi omista lähtökohdistaan rakentaa UNESCO ASPnet -teemoja tukevia oppimiskokonaisuuksia sekä yksin että muiden aineiden kanssa yhteistyössä.

Futures of Education -aloitteen mukaisesti opetussuunnitelmiin tulisi sisällyttää maailmanlaajuisesti seuraavia tavoitteita, jotka sopivat sekä oppiainekohtaisiin että monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379707/PDF/379707eng.pdf.multi>

- Keskinäisten yhteyksien ja keskinäisriippuvuuksien tulee muodostaa pedagogiikan kehys.
- Yhteistyötä tulee opettaa ja harjoitella eri ikäryhmille tarkoituksenmukaisella tavalla.
- Solidaarisuuden, myötätunnon, eettisyyden ja empatian tulisi olla läsnä kaikessa oppimisessa.
- Arvioinnin tulee olla mielekästä oppilaiden kasvun ja oppimisen kannalta.
- Opetussuunnitelmien tulisi parantaa opiskelijoiden kykyä päästä käsiksi yhteiseen tietoon ja edistää sitä.
- Ekologinen kriisi vaatii opetussuunnitelmia, jotka määrittelevät uudelleen ihmisen paikan maailmassa.
- Väärän tiedon leviämistä on torjuttava tieteellisten, digitaalisten ja humanististen lukutaitojen avulla.
- Ihmisoikeuksien ja demokraattisen osallistumisen tulisi olla keskeisiä oppimisessa, joka muuttaa ihmisiä ja maailmaa.

4.2. UNESCO ASPnet -koulujen toiminnassa painotetaan ASPnetin kolmea temaattista toiminta-aluetta

Globaali kansalaisuus ja rauhan ja väkivallattomuuden kulttuuri

Kestävä kehitys ja kestävä elämäntapa

Kulttuurien välinen oppiminen ja kulttuurisen moninaisuuden ja kulttuuriperinnön kunnioitus

4.2.1. Globaali kansalaisuus ja rauhan ja väkivallattomuuden kulttuuri

”Globaalikasvatuksen tehtävänä on avata ihmisten silmät ja mieli maailman erilaisille todellisuuksille ja herättää ihmisissä halu rakentaa oikeudenmukaisempaa, tasa-arvoisempaa ja ihmisoikeuksia kunnioittavampaa maailmaa” (Maastrichtin julistus 2002).

Globaalikasvatus korostaa maailmankansalaisen etiikkaa, maapallon resurssien rajallisuuden tunnustamista ja taitoa toimia viisaasti ja vastuullisesti globalisoituneissa toimintaympäristöissä. Globaalikasvatuksen arvopohjan rakentumiseen on erityisesti vaikuttanut UNESCO:n vuoden 1974 suositus kasvatuksesta kansainväliseen ymmärtämykseen, yhteistyöhön ja rauhaan sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamiseen.

Unescolla on johtava globaali rooli sanan- ja lehdistönvapauden, mediakehityksen ja informaation edistämisessä. Sananvapaus, moniarvoinen ja riippumaton media sekä pääsy tietoon ovat edellytyksiä demokraattisen yhteiskunnan kehitykselle. Lisäksi UNESCO:n viestintä- ja informaatio-ohjelman painopisteenä on sukupuolten välinen tasa-arvo.

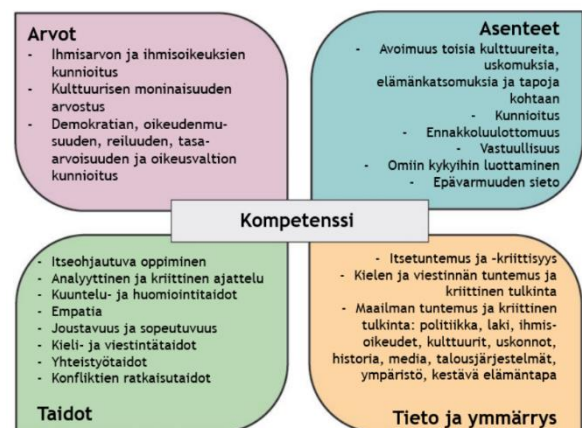
Globaaliin kansalaisuuteen kasvattaminen on yksi UNESCO ASPnet -koulujen keskeinen tehtävä. Yhteinen tavoite on kasvattaa oppilaista ja opiskelijoista ihmisiä, joilla on vahva eettiseen arvomaailmaan perustuva maailmankansalaisen identiteetti.

[Globaalikasvatus ja maailmankansalaiseksi kasvaminen](#) koostuvat monista eri osa-alueista, joita voi integroida opetussuunnitelmaan perustuvaan opetukseen useissa eri oppiaineissa sekä monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa, teemopinnoissa ja moniaineisilla opintojaksoilla.

Seuraavassa esitellään osa-alueista demokratiakasvatus, rauha ja väkivallattomuus, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus se empatia- ja tunnetaidot.

Demokratiakasvatus

UNESCO ja Euroopan neuvosto sekä EU ovat viime vuosina syventäneet yhteistyötä yhteisten päämäärien, eli osallisuuden ja ihmisoikeus- ja demokratiakasvatuksen vahvistamiseen sekä antisemitismiin ja muun syrjinnän ennaltaehkäisemiseen koulutuksessa.

Kuva 5. Demokraattisen kansalaisuuden kompetenssit. Euroopan neuvosto 2016. Käännökset Tiina Sarisalmi⁹.

Euroopan neuvosto julkaisi Demokraattisen kansalaisuuden kompetenssit (Democracy Education Competences) vuonna 2016. Arvojen, asenteiden, tietojen ja taitojen lisäksi suomalaisissa opetussuunnitelmien perusteluissa näihin lisätään aktiivinen kansalaisuus ja halu toimia paremman maailman puolesta. Tärkeä asiakirja on myös vuonna 2020 julkaistu [Demokraattisen kulttuurin kompetenssit viitekehys](#). Opetushallituksen sivuilta löytyy kattavasti [aineistoa aiheesta demokratia, ihmisoikeudet ja osallisuus](#).

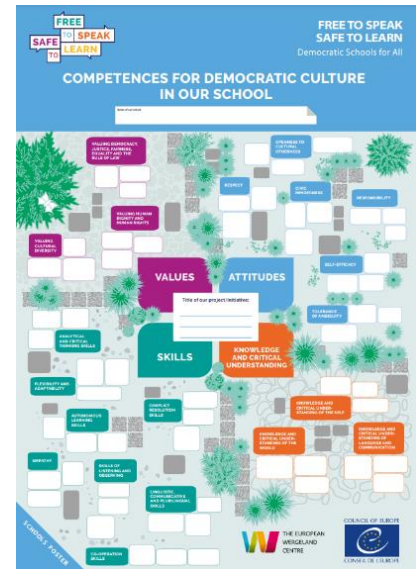
UNESCO ASPnet -kouluja on ollut mukana Euroopan neuvoston demokratiakompetenssien viitekehyksen jalkauttamiseen kytkeytyvän *Free to Speak – Safe to Learn* -kampanjaan liittyvissä kansainvälisissä seminaareissa. Free to Speak – Safe to Learn rakentaa demokratiakompetenssia kuuden teeman avulla:

1. keskustelut kiistanalaisista aiheista
2. propaganda, misinformaatio ja valeuutiset
3. hyvinvointi koulussa
4. oppilaitten osallisuus
5. väkivallan ja kiusaamisen ehkäisy
6. syrjinnän ehkäisy

Koko koulun toimintaa voi suunnitella julisteen avulla

<https://rm.coe.int/poster-competences-for-democratic-culture-in-our-school-campaign-free-/16808ec450>.

Viime aikoina on korostettu vahvaa osallisuutta ja dialogisuutta aidon demokratian peruskivinä. Tarvitaan taitoja kuunnella toista ja ilmaista omia näkemyksiä rakentavassa keskustelussa. ASPnet-koulujen oppilaille ja opiskelijoille on järjestetty osallistavia webinaareja, joissa teemoina on ollut mm. lasten ja nuorten kokemukset osallisuudesta ja kuulluksi tulemisesta. Erinomainen menetelmä on Erätauko-keskustelu, jossa tavoitteena on tasa-arvoinen dialogi ja kaikkien osallistujien osallisuus. Keskusteluissa ei tavoitella yksimielisyyttä, vaan kokemusta kuulluksi tulemisesta. Erätauko-keskustelun ohjeet ja työkalut löytyvät täältä: <https://www.eratauko.fi/tyokalut/>.

Tässä ASPnet-koulujen opettajien laatimia demokratiakasvatukseen liittyviä tukimateriaaleja, joita kannattaa hyödyntää keskusteluissa oppilaitten ja opiskelijoiden kanssa:

- *Kiistanalaisista asioista keskusteleminen koulussa*, ohjausmateriaalin opettajalle ovat laatineet Laura Penninkilampi ja Anu Summanen Kuninkaanhaan koulusta: https://drive.google.com/file/d/1HTj7Xlx_aHoVJKxpfDKacFLMpgMQrYR/view?usp=sharing
- *Demokratiakasvatus hyvinvoinnin tukena*, DEMBRA-esityksen laatinut Nina Nordlund Björneborg Svenska Samsskolan: <https://drive.google.com/file/d/1b3gVVnzJlmCxnYHvD6sBy2W0lcUPBctx/view?usp=sharing>

Unesco-koulujen Utøya-ryhmä on ollut mukana pohjoismaisessa DIS-yhteistyössä Utøya- ja Dembra hankkeissa. Näissä on kouluttauduttu demokratiataitojen ja resilienssin rakentamiseen sekä kehitetty väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyä opetustoimessa.

Rauha ja väkivallattomuus

Rauhankasvatus perustuu UNESCO:n suositukseen (1974) yhteisymmärryksen, yhteistyön ja rauhan sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien opetuksesta.

Rauhankasvatus vahvistaa ihmisten empatiakykyä, yhdessä elämisen taitoja ja rauhankulttuuria. Se tarjoaa keinoja arvostavaan kohtaamiseen ja rakentavaan vuorovaikutukseen, ks.

<https://www.eratauko.fi>.

Olemme
sitoutuneet
tukemaan UNESCO:n
tehtävää rakentaa
rauha maailmaan.

Rauhankasvatus pureutuu väkivallan syihin ja ohjaa ihmisiä ratkaisemaan kiistoja ja konflikteja rauhanomaisesti. Sovittelun ja neuvottelun taidot sekä kyky asettua toisen ihmisen asemaan ovat rauhankasvatuksen avaintaitoja.

Rauha on aiheena lähellä lasten ja nuorten sydäntä. Monissa UNESCO-kouluissa on järjestetty ja järjestetään teemaviikkoja ja -päiviä rauhasta. Tässä esimerkki Oulun Normaalikoulusta, jossa vietettiin [rauhan teemavuotta](#). Alla olevista linkeistä löytyy lisää esimerkkejä rauhankasvatukseen koulujen arjessa.

- [Verso, vertaissovittelu](#)
- [Ahtisaari-päivät](#)
- [Kivakoulu.fi](#)
- [Vinkkejä rauhankasvatusmateriaaleihin](#)
- [Väkivaltainen ekstremismi](#)

Ihmisoikeudet ja ihmisarvon kunnioitus, sukupuolten tasa-arvo, rauhan ja väkivallattomuuden kulttuuri, oikeudenmukaisuus ja demokratia, moninaisuuden kunnioitus ja kansainvälinen solidaarisuus toteutuvat koulumme opetuksessa ja toimintakulttuurissa.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskasvatus pohjautuu ihmisoikeuksien perusajatukseen siitä, että jokainen ihminen on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on ja että jokaisella on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään sekä yhteisönsä jäsenenä.

Suomessa tasa-arvolla viitataan erityisesti sukupuolten väliseen tasa-arvoon sisältäen myös seksuaalisen häirinnän kiellon ja sukupuolten moninaisuuden. Yhdenvertaisuus on yläkäsite, jolla tarkoitetaan, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, poliittisesta tai ammattiyhdistystoiminnastaan, perhesuhteistaan, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Syrjintä ja häirintä näillä perusteilla on kielletty yhdenvertaisuuslailla ja tasa-arvolailailla.

Suomalaista yhdenvertaisuutta pohdittaessa on hyvä muistaa monenlaisten vähemmistöjemme oikeudet ja erityisesti saamelaiset Euroopan ainoana alkuperäiskansana.

- [Tasa-arvotyö on taitolaji](#)
- [Mukana – tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö toisella asteella](#)
- [Seta – opas opettajille](#)
- [Vinkkejä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskasvatukseen](#)
- [Koulu vailla vertaa](#)
- [Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus](#)

Empatia ja tunnetaidot

UNESCO on viime aikoina nostanut voimakkaasti esille tunnetaitojen opetuksen. Oppijoiden tulee harjoitella neljää perustaitoa, jotka sisältävät: (i) mindfulness- ja tietoisuustaidot; (ii) empatian; (iii)

myötäelämisen; ja (iv) kriittisen ajattelun. Empatia ja myötäeläminen muodostavat ihmisten välisen vuorovaikutuksen perustan, mutta tarvitsemme lisäksi kykyä rationaaliseen päättelyyn ja kriittiseen ajatteluun.

Lisätietoa UNESCO:n *LIBRE* projektista: <https://mgiep.unesco.org/libre>

Tampereen normaalikoulun opettaja Jaana Inki on koostanut opetuksessa helposti hyödynnettävän diasarjan positiivisesta pedagogiikasta. Diat perustuvat Pauliina Avolan ja Viivi Pentikäisen teokseen *Kukoistava kasvatusta* (2019):

<https://drive.google.com/file/d/1CMdOOZAJf7DBkez3JMKvr7vWxd2SOIYs/view?usp=sharing>

4.2.2. Kestävä kehitys ja kestävä elämäntapa

Kestävä kehitys tarkoittaa globaalisti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa pyrkimystä muutokseen joka turvaa nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Tämä tarkoittaa myös, että ympäristö, ihminen ja talous otetaan tasavertaisesti huomioon kaikessa päätöksenteossa ja toiminnassa.

<https://www.oph.fi/fi/kestava-tulevaisuus>

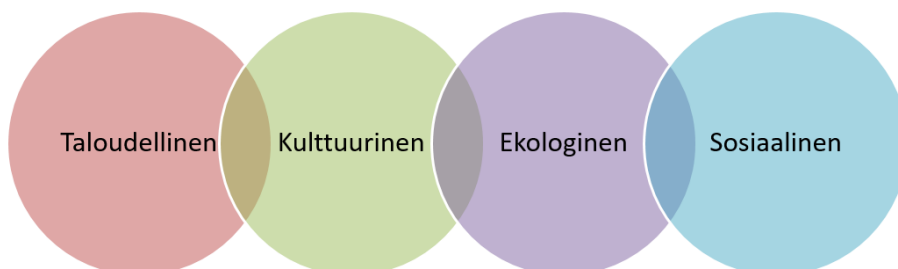
Nykyiset tavat hyvinvoinnin tavoitteluun eivät ole kestäviä eivätkä huomioi perintöä jonka olemme jättämässä tuleville polville. Lasten ja nuorten toivoa syö ekologinen huoli elämää ylläpitävien systeemien heikentymisestä ja lajien monimuotoisuuden vähenemisestä. Toinen huoli liittyy ihmisten väliseen kanssakäymiseen. Miten yhteinen hyvä tulisi yksilön hyvän rinnalle ajatuksissa ja teoissa? Sivistys on tulevien sukupolvien huomioon ottamista kaikessa toiminnassa ja päätöksenteossa.

UNESCO ASPnet -strategian mukainen kestävä kehityksen opetus antaa valmiudet tehdä tutkittuun tietoon perustuvia päätöksiä ja vastuullisia toimia elinkelpoisen ja kestävä yhteiskunnan luomiseksi nykyisille ja tuleville sukupolville. Kestävä tulevaisuuden opetus on välttämätön osa elinikäistä oppimista. Tavoitteena on muuttaa oppijan käyttäytymistä ja siten rakentaa polkua yhteiskunnan muutokseen. UNESCO:n tiekartta nojaa aktiivisten maailmankansalaisten kasvatukseen ja kestävä kehityksen taitoihin. Tiekartasta enemmän:

<https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/agenda-2030-tiekartta-kestavaan-tulevaisuuteen>

Kestävä kehitys jaetaan neljään eri osaan: taloudelliseen, kulttuuriseen ekologiseen ja sosiaaliseen kestävytyteen. Opetuksessa painottuu helposti vain ekologinen kestävyys, joka on sidoksissa luontoon ja luonnonsuojeluun, ympäristön tilaan tai lajien monimuotoisuuteen. ASPnet-toiminta antaa hyvät valmiudet tutkia aihetta laajemmin, koska peruspilarit kattavat hyvin kaikki neljä kestävyysulottuvuutta. Kestävyys ja vastuullisuus muodostavat globaalikasvatuksen kivijalan.

Toiminta tapahtuu paikallisesti, vaikka tavoitteena on suojella koko elävää planeettaamme. Kestävyysteemojen käsittely perustuu usein siihen, että puututaan ja ohjataan yksilön valintoja ja syyllistetään yksilöä siitä mitä hän syö, miten kuluttaa tai miten liikkuu paikasta toiseen. Toisaalta podetaan myös globaalia ahdistusta ja voimattomuutta siitä, että emme voi yksilöinä tai kansakuntana vaikuttaa asioihin ja ratkaista ongelmia, jotka ovat niin isoja ja viheliäisiä.

Koulun toimintaa voidaan kehittää yhteisöjen ja verkostojen tapaan, jolloin yhteisön voima saadaan esille ja käyttöön. Mitä me voimme ASPnet-kouluna tehdä tai mihin verkostomme voisivat vaikuttaa? Mitä ja miten voimme muuttaa koulua, oppimista ja lähiympäristömme toimintatapoja paremmiksi, vastuullisemmiksi ja kestävämmiksi? Pidetään huolta siitä, että ASPnet-toiminta tehdään näkyväksi ja hyviä menetelmiä jaetaan. Siirretään kasvisruoka nurkasta linjaston etummaiseksi ja kilpailutetaan leirikoulubussi kestävyyden periaatteilla. Kierrätetään, tuunataan, suositaan sellaista kulutusta ja valintoja, jotka eivät kasvata hiilijalanjälkeä.

Kierrätys on tärkeä osa arjen kestävän kehityksen toimintaa, mutta aihetta voi vielä syventää. Mietitään, mitä kiertotalous tarkoittaa ja mitä se olisi koulussa? Koulussa voidaan tutkia raaka-aineiden lähteitä, kiertotalouden materiaalivirtoja, arvoketjuja sekä kuluttamisen etiikkaa. ASPnet-koululle ovat ominaisia yhteydet koulun ulkopuolisiin toimijoihin; paikallisiin yrityksiin, järjestöihin ja palveluyksikköihin. Haastetaan heidät mukaan toimintaan. Mitä muoville tapahtuu kierrätysastioiden jälkeen? Mikä vaateketju on eettisin oikeasti? Pyydetään pikaruokaketjut lasten ja nuorten paneeliin. Lisää ideoita löytyy täältä: <https://eetti.fi/>.

Kestävyys ja vastuullisuus ovat arvolutuneita teemoja. Esimerkiksi ilmastonmuutosta on luonnontieteissä käsitelty perinteisesti vain faktoihin nojautuen. Opetuksen seurauksena oppilas tai opiskelija saattaa kokea syyllisyyttä omista elintavoistaan ja valinnoistaan, mikä voi aiheuttaa ahdistumista tai välinpitämättömyyttä kaikessa viheliäisyydessään. Se voi aiheuttaa myös riittämättömyyden tunnetta. Siksi omat teot pitää suhteuttaa omiin voimavaroihin ja edetä askel kerrallaan. Ilmastotunteita ja yleensäkin kestävään kehitykseen liittyviä huolia on hyvä käsitellä koulussa, koska ne ovat väistämättömiä. Toivoa ja toimintaa -malli tarjoaa UNESCO ASPnet -kouluille hyvät työkalut käsitellä aiheeseen liittyviä tunteita ja mahdollisuuksia kanavoida ne toiminnaksi, joka tutkitusti on paras lääke ahdistukseen: <https://toivoajatoimintaa.fi/ilmastokasvatus-ja-tunteet/>

Opetushallitus on rahoittanut Ilmastolukiot-hanketta, jossa koulun hiilijalanjälkeä tutkitaan koulurakennuksen ja kouluyhteisön näkökulmasta. Hankkeessa on tuotettu koulun korjausopas, jonka avulla opiskelija voi tutkia omaa ilmastokäyttäytymistään ja tarkastella rakennusta ja yhteisöä tavoitteena hiilineutraali koulu. Opiskelija voi myös opiskella ilmasto-osaajaksi osaamismerkkitehtaan innoittamana. Koulun korjausoppaaseen ja osaamismerkkeihin voi tutustua lähemmin tästä linkistä: <https://koulunkorjausopas.fi/>

4.2.3. Kulttuurien välinen oppiminen sekä kulttuurinen moninaisuus ja kulttuuriperintö

Kulttuurien välinen oppiminen ja moninaisuuden kunnioittaminen

Kulttuurien välinen oppiminen ja kulttuuriperinnön kunnioittaminen ovat välineitä globaalina kansalaisena toimimiseen. Tieto ja kokemukset erilaisista kulttuureista muokkaavat asenteita ja nämä yhdessä auttavat toimimaan moninaisessa maailmassa.

Kulttuurien välisen oppimisen lähtökohtana ovat oman kulttuuristaan tutustuminen ja sen tutkiskelu. Opetushallituksen [Kieli-, katsomus- ja kulttuuritietoisuus katsomusaineissa -aineisto](#) avaa tätä asiaa monipuolisesti. Oppilaat ja opiskelijat voivat ottaa lähtökohdaksi myös oman lähialueensa historian ja elintapojen tarkastelun sekä perheiden perinteiden moninaisuuden. Perinteisiin tutustuminen tarjoaa arvokkaan lähteen omiin juuriin tutustumiseen. Voidaan keskustella yhdessä oppilaiden ja opiskelijoiden kanssa, mitkä seikat vaikuttavat siihen, millaisiksi kasvamme ja mitä tapoja omaksumme.

Koulut itsessään ovat tänä päivänä useasti moninaisia ja moninaisuuden tarkastelu tarjoaa upeat puitteet eri kulttuureihin tutustumiseen ja monikulttuuriseen kohtaamiseen. Kulttuuriperintöä tulisi tarkastella kaikkien koulussa edustettujen kulttuurien näkökulmasta, ei ainoastaan valtaväestön. On tärkeää antaa ääni kaikille ja tunnistaa moninaisuuden rikkaus kouluyhteisössä.

Koulusta moninaisuuden tarkastelua on luontevaa laajentaa koskemaan omaa seutukuntaa ja Suomea laajemmin. Millaisia kieliä ja kulttuureita täällä on ollut eri aikoina ja myös rajojen muuttuessa? Mitä tarkoittaa, että saamelaiset ovat alkuperäiskansa (<https://www.oktavuolta.com/>)? Mihin Suomesta on muutettu? Onko olemassa jotain, jota voi kutsua suomalaisiksi yhtenäiskulttuuriksi? Onko meillä EU-maana eurooppalainen kulttuuri? Mikä on maailmankansalaisen kulttuurikäsite? Pieni kiva tutkimuspaketti toisenlaiseen muuttoliikkeeseen ja samalla kulttuureihin <https://www.doria.fi/handle/10024/182650>.

Kulttuurien välisen oppimisen eri tapoja voi tarkastella myös kansainvälisyyspyramidin mukaan. Globaalin kansalaisen taidot, asenteet, ymmärrys ja uskallus rakentuvat koulun globaalikasvatuksessa.

Koulussa tapahtuvaa lähiympäristön kulttuuriseen ja kielelliseen moninaisuuteen tutustumista sekä siellä tapahtuvia kansainvälisiä kohtaamisia kutsutaan kotikansainvälisyydeksi. Kotikansainvälisyys ja digitaalinen kansainvälinen yhteistyö tuovat koko maailman lähelle ja mahdollistavat kansainvälisyyden kaikille kouluyhteisön jäsenille. Lisää kotikansainvälisyydestä [Opetushallituksen Kotikansainvälisyysesitteessä](#).

Kulttuurien moninaisuuteen voi tutustua myös koulun kansainvälisten yhteyksien avulla. Liikuttiinpa toisissa maissa paikan päällä tai digitaalisia yhteyksiä hyödyntäen, on tärkeää valmistautua hyvin etukäteen ja käsitellä luokassa esimerkiksi mahdollisia eri kulttuureihin liittyviä stereotyyppioita. Kohtaamisten aikana ja niiden jälkeen on yhteisesti mietittävä, mitä uutta kulttuuriin liittyvää kohtaamisissa opittiin. Opettajien ja opiskelijoiden liikkuvuus eri maiden välillä on UNESCO ASPnet -toimintaa, kun se toteuttaa UNESCO:n teemoja tai kumppanina on toinen ASPnet-verkoston jäsen.

Lukiolainen voi pohtia ja todentaa omaa kieli- ja maailmankansalaisen taitojaan kieliprofiilin avulla. Kieliprofiilia täytetään osana lukion kieliopintoja opettajan ohjauksessa. Profiili koostuu kolmesta osasta: 1) kielitaito 2) kieli, kulttuuri ja kansainvälisyys sekä 3) kielenopiskelutaidot (<https://kieliprofiili.com/kieli-kulttuuri-ja-kansainvalisyys/>).

Kulttuuriperintö

Moninaiseen suomalaiseen ja eri kulttuurien kulttuuriperintöön tutustuminen on koulun tärkeä tehtävä. Se tukee lapsen ja nuoren kulttuuri-identiteetin kehittymistä ja ymmärrystä maailmasta ja sen historiasta. Se

Koulujen kansainvälisyyden tasot

LOPS 2021 LUKU 3.6

Kansainvälisyys ei tarkoita vain matkustamista. Pyramidin huippua kohti kv-toimintaan osallistuvien opiskelijoiden määrä pienenee. Vastaavasti huippua kohti hiljajanjälki kasvaa.

on myös osa kulttuuriperinnön välittämistä ja kulttuurien välistä oppimista. Kulttuuriperintöön tutustuminen auttaa ymmärtämään menneisyyttä ja myös vaalimaan ainutlaatuista ihmiskunnan kulttuuri- ja luontoperintöä sekä luomaan uutta elävää kulttuuriperintöä.

UNESCO ylläpitää listaa ihmiskunnan suojeltavista kulttuuriperintökohteista. Listoja on kaksi: konkreettiset maailmanperintökohteet ympäri maailman sekä aineeton kulttuuriperintö, kuten suomalainen saunakulttuuri.

Alla olevat materiaalit auttavat eri kohteisiin tutustumiseen Suomessa ja maailmalla:

- UNESCO:n maailmanperintökohteet: [UNESCO World Heritage Centre - World Heritage List](https://whc.unesco.org/en/list)
- Aineeton kulttuuriperintö: <https://ich.unesco.org/en/lists>
- Aineeton kulttuuriperintö Suomessa: <https://www.aineetonkulttuuriperinto.fi/>
- Opetushallituksen kooste kulttuuriperintökasvatuksesta: <https://www.oph.fi/fi/kulttuuriperintokasvatus-katsomusaineissa>)
- Suomen Kulttuuriperintökasvatusseuran materiaalit: [Etusivu - Kulttuuriperintökasvatuksen seura \(kulttuuriperintokasvatus.fi\)](https://www.kulttuuriperintokasvatus.fi/)
- Jyväskylän yliopiston opettajankoulutuslaitoksen (ASPnet oppilaitos) opiskelijoiden tuottama [monialainen oppimiskokonaisuus Struven ketjusta](#) ja koulujen kokemuksia aiheen käsittelystä

Omaan ja muiden kulttuuriperintöön tutustuminen sekä moninaiset, kansainväliset ja monikulttuuriset kohtaamiset ja näiden reflektointi auttavat ymmärtämään maailmaa, sen keskinäisriippuvuuksia sekä kuten [Euroopan Neuvoston Maastrichtin julistuksessa](#) v. 2002 todetaan: avaamaan ”ihmisten silmät ja mieli maailman erilaisille todellisuuksille sekä herättää ihmisissä halu rakentaa oikeudenmukaisempaa, tasa-arvoisempaa ja ihmisoikeuksia kunnioittavampaa maailmaa”

4.3. Esimerkkejä käytännön toiminnasta

Koulun ASPnet -toiminta suunnitellaan lukuvuodeksi kerrallaan ([UNESCO-toiminnan vuosikalenteri](#)) ja integroidaan koulun vuosisuunnitelmaan. Vuosittaisissa tapahtumissa voi olla vaihtuva tema, esimerkiksi UNESCO:n toiminta-alueitten, Agenda 2030 tavoitteiden tai koulun omien kehittämiskohteiden mukaan.

UNESCO ASPnet jäsenkoulujen oppaan mukaisesti, koulun tulee toiminnassaan huomioida vähintään kaksi teemapäivää, jotka on valittu YK:n kansainvälisten teemapäivien listalta. Kansainvälinen UNESCO ASPnet -toimisto tai kansalliset, alueelliset ja temaattiset verkostot voivat ehdottaa projekteja ja tapahtumia.

Koulun UNESCO-tiimi pitää huolta siitä, että sen UNESCO ASPnet -toiminta on koulun itsensä näköistä, koulun vahvuuksille rakentuvaa ja opetuksen sisältöihin integroitua.

Toiveena on, että UNESCO ei näkyisi koulussa ainoastaan teemapäivinä, juhlina tai tapahtumina, vaan olisi osa myös jokapäiväistä luokkahuoneen arkea. Suunnitelmallisella toiminnalla pidetään huolta siitä, että teemat kattavat arjen ja juhlan.

4.3.1. Teemapäivät

UNESCO:n kansainvälinen ASPnet koulujen sivustolla on listattu YK:n teemapäiviä (<https://aspnet.unesco.org/en-us/international-days>). Jokainen teemapäivä on kuvattu erikseen ja tarjolla on myös taustamateriaalia sekä vinkkejä teemapäivän hyödyntämiseen opetuksessa. Suomen YK-liitolla on runsaasti materiaaleja ja tehtäviä eri YK-päivien viettoon: <https://www.ykliitto.fi/kasvattajille/yk-paivien-tehtavat>.

Lisäksi Rauhankasvatusinstituutin Maailmankoulun sivustolta löytyy kattavasti materiaalia kansainvälisistä ja kansallisista globaalikasvatuksen teemapäivistä suomalaisessa kontekstissa (<https://maailmankoulu.fi/teemapaivat/>). On tärkeää varmistaa, että teemapäivät noudattavat koulun valitsemia toiminnan ja kehittämisteemoja. Teemapäiviä ja kehittämisen teemoja vaihtelemalla oppilaille ja opiskelijoille näyttäytyy laaja kattaus toiminnan eri puolista.

Kansainvälinen filosofian päivä

UNESCO edistää filosofian opetusta yhteiskunnallisen muutoksen ja kulttuurien välisen dialogin edistäjänä. UNESCO:n kansainvälisen filosofian päivän kirjoitustapahtuma peruskouluille ja lukioitten kansainvälinen BSPEE-kirjoituskilpailu on järjestetty vuodesta 2002 alkaen, aluksi ASPnet-kouluille ja nykyisin kaikille kouluille avoimena. Tapahtuman tulokset julkistetaan kansainvälisen filosofian päivän tilaisuudessa marraskuun kolmantena torstaina.

Palkitut essee: <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2017/nuoret-filosofit-koolla-opetushallituksessa>

Vainojen uhrien muistopäivä / International Holocaust Remembrance Day

Auschwitzin keskistysleirin vapauttamisen päivää 27.1. vietetään Euroopan juutalaisten kansanmurhan, holokaustin, ja muiden toisen maailmansodan ajan joukkomurhien uhrien muiston kunnioittamiseksi. Holokaustin muistopäivä edistää holokaustiopetusta kaikkialla maailmassa. Tarkoitus on vahvistaa ihmisoikeuksien tuntemista sekä käsitellä ihmisoikeusrikkoksia historiallisena ja eettisenä kysymyksenä. Holokausti oli ihmisoikeusrikos, jonka toteuttamiseen, hyväksymiseen tai sivustakatsomiseen osallistui koko Eurooppa. Eurooppalainen identiteetti edellyttää holokaustin tuntemista, ymmärtämistä ja sen pohjalta oppimista.

Lisätietoa Opetushallituksen sivustoilta (<https://www.oph.fi/fi/holokaustin-opetus> sekä <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/vainojen-uhrien-muistopaiva-271-viettamisen-tapoja-kouluihin>).

4.3.2. Työpajat, monialaiset oppimiskokonaisuudet ja valinnaiset opintojaksot

Työpajat

Toiminnan runkona voi olla lukuvuoden aikana toistuvat työpajat tai monialaiset oppimiskokonaisuudet. Näitä kokonaisuuksia voi suunnitella koulun valitsemaan UNESCO-teemaan liittyen. Näitä voivat olla esimerkiksi rauhankasvatus, vastuullinen kuluttaminen, moninaisuus tai kulttuurien kohtaaminen. Työpajat voivat olla kuukausittain toistuvia esimerkiksi yhtenä iltapäivänä kuukaudessa tai jakson vaihtuessa lukiossa tai yläkoulussa. Teemat ja sisällöt voivat olla samoja tai vaihdella osittain tai kokonaan. Oppilaat tai opiskelijat voivat valita niistä itselleen mieluisimmat. He voivat myös pitää työpajoja toisilleen.

Rauhankasvatusinstituutin Maailmankoulun virtuaalisissa matkalaukuissa on valmiita kokonaisuuksia globaalikasvatuksen ja kestävä kehityksen teemoihin toteuttavaksi työpajoissa tai osana oppitunteja (<https://maailmankoulu.fi/maailmankoulun-matkalaukut/>).

Agenda2030 -tavoitteet, ja erityisesti tavoite 4.7., antavat myös oivan viitekehyksen käytännön toiminnalle. Oppilaat voivat pohtia Agenda2030 -tavoitteita omista lähtökohdistaan käsin ja valita niistä itselleen merkityksellisimmät. Agenda 2030 -tavoitteita oppilaan näkökulmasta voi tarkastella muun muassa Kellon koulussa työstettyjen Agenda 2030 -videoiden avulla. Niissä lapset ja nuoret avaavat Agenda-tavoitteita omasta näkökulmastaan: [Agenda of Hope 2030 - UN Sustainable Development Goals - YouTube](#).

Koulu voi työstää tavoitteista omia videoita tai muita esityksiä. Työskentelyn tueksi on laadittu työpajan runko. Työpajassa oppilaat tai opiskelijat voivat pohtia, mitä tavoitteet merkitsevät heille arjen tasolla ja toisaalta mitkä tavoitteet tuntuvat kaukaisilta. Harjoituksessa pohditaan myös tulevaisuutta: [Agendatyöpaja lapsille ja nuorille](#).

Agenda 2030 -tavoitteista laadittiin oppilaiden kanssa tehtäväpaketti Kempeleen Kirkonkylän koululla ja sitä edelleen työstettiin Kellon koululla. Materiaalipaketti on saatavissa Kohti vuotta 2030 -blogista ([Kohti vuotta 2030: Agendalla Kestävä Tulevaisuus](#)).

Työpajat voi myös viedä ulos, kuten Kuninkaanhaan koululla Porissa: [PAX - Porin ja Pirkanmaan Unesco-koulut: Agenda 2030 -kaupunkisuunnistus Porissa](#). Työpaja voi olla esimerkiksi Global Goals -lautapeli: [Lataa peli - Go Goals! SDG board game](#).

Työpajoissa kannattaa hyödyntää myös kansalaisjärjestöjen koululähettiläitä tai heidän tuottamia materiaaleja. Oppimateriaaleissa on konkreettisia pohdittavia ja tutkittavia tehtäviä, jotka on laadittu eri ikäkausille sopiviksi. Esimerkiksi seuraavat järjestöt tarjoavat oppimateriaaleja:

- [Plan](#)
- [Rauhankasvatusinstituutti](#)
- [Taksvärkki](#)
- [Rauhankoulu](#)
- [Gloaalikasvatuksen vinkkireput](#)
- Ulkoministeriö: [Maailma2030 –kokonaisuus](#)

Monialaiset oppimiskokonaisuudet ja opintojaksot

UNESCO ASPnet-toiminta antaa mahdollisuuksia käsitellä globaalikasvatus- ja kestävyysteemoja monialaisesti. Monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa oppilaat voivat perehtyä annettuun aiheeseen, tutkia sitä eri tavoin ja tehdä tutkimustuloksista monenlaisia tuotoksia.

Lukion monialaisen osaamisen teemat ovat vahvasti sidoksissa ASPNet-toimintaan, erityisesti eettisyyden ja ympäristöosaamisen- ja globaali- ja kulttuuriosaamisen kautta.

UNESCO-teemaiset monialaiset oppimiskokonaisuudet voivat koskettaa koko koulua ja eri teemoja voi käsitellä eri vuosina. Näin lapset ja nuoret tutustuvat useampaan teemaan peruskoulun aikana. Esimerkkinä tästä on Kempeleen Kirkonkylän koulun malli, jota esitellään Kohti vuotta 2030 -blogissa ([Kohti vuotta 2030: Unescolaisuus punaisena lankana monialaisissa opinnoissa](#)).

Laanilan koulussa Oulussa Agenda 2030 -tavoitteita tarkasteltiin tilastotieteen valossa. Yllätyksellinen lähestyminen teemaan!

Tampereen Normaalikoulussa yläkoulun oppimiskokonaisuuden aiheena olivat ilmastoteot: [PAX - Porin ja Pirkanmaan Unesco-koulut: Ilmastotekoja - MOK- viikko Tampereen yliopiston normaalikoulun 9.-luokkalaisilla](#).

Valinnaisaineet ja -kurssit

UNESCO-teemat voivat näkyä myös perusasteen valinnaisainetarjottimella ja lukion opintojaksoissa.

Alakoulun valinnaisaineet vuosiluokilla 4-6 voivat sisältää temaattisia opintoja kestävästä kehityksestä, ulkona oppimisesta, kieli- ja kulttuurikasvatuksesta sekä esimerkiksi tuunauksesta, kierrätyksestä tai vegaanisesta ruoasta.

Yläkoulussa esimerkiksi kielten valinnaisainekursseihin on helppo sisällyttää elementtejä kulttuurien välisestä kohtaamisesta, pohdintaa omasta kulttuuriperinnöstä ja tutustumista muihin kulttuureihin. Samoin vastuullisen kansainvälisyyden, kestävästä kehityksestä ja elävän kulttuuriperinnön opinnot saattaisivat kiinnostaa monia nuoria.

Lukiossa voidaan rakentaa oma opintojakso maailmankansalaiseksi kasvamiseen globaalikasvatuksen eri teemoilla, kuten esimerkiksi [Taitava maailmankansalainen opintojakso](#) Tampereen lukioissa tai Yhteinen Itämeri -opintojakso UNESCO BSP -verkoston lukioissa. Oulun Normaalikoulun lukiossa tarjotaan UNESCO-teemaista globaalikasvatuskurssia - kohti kestävästä kehityksestä ja maailmankansalaisuutta.

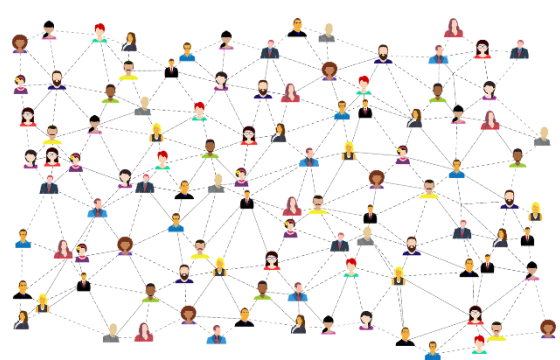
5. Yhteistyö ja verkostoituminen

5.1. Kansallinen yhteistyö

UNESCO ASPnet -kouluille on tunnusomaista yhteistyö ja toimiminen erilaisissa verkostoissa. ASPnet -koulut voivat kuulua alueellisiin ja temaattisiin verkostoihin. Lisäksi on hyvä tehdä yhteistyötä lähiympäristön koulujen kanssa, jakaa osaamista ja hyviä käytäntöjä.

Suomessa UNESCO ASPnet -koulujen valtakunnalliseen verkostoon kuuluu n. 60 oppilaitosta eri puolilta Suomea. ASPnet-koulut ovat kansallisen koordinaattorin (Opetushallitus) esityksestä Pariisiin hyväksymiä verkoston jäseniä. Jäsenyys voidaan lopettaa koulun pyynnöstä tai mikäli koulu ei enää täytä jäsenyysehtoja. On tärkeää, että ASPnet-koulujen yhteyshenkilöt, UNESCO-tiimien jäsenet ja UNESCO ASPnet -lähettillät osallistuvat valtakunnallisiin verkostoitumistapahtumiin, joissa saa ajankohtaista tietoa UNESCO:n temaattisista toiminta-alueista ja voi jakaa ja saada ideoita koulun toiminnan kehittämiseksi.

Opetushallitus järjestää kerran vuodessa alkusyksyllä valtakunnallisen tapahtuman, jossa nostetaan esiin alkaneen lukuvuoden ajankohtaisia teemoja liittyen opetuksen kansallisiin painopisteisiin tai globaaleihin UNESCO ASPnet -verkoston lanseeraamaan toimintaan. UNESCO ASPnet -koulujen syyspäivillä tärkeää on myös verkostoituminen, ideoiden ja kokemusten vaihto sekä osallistuminen työpajoihin. Vastaisuudessa on tavoitteena lisätä oppilaiden ja opiskelijoiden mahdollisuuksia osallistua näihin tapahtumiin. Koulujen UNESCO ASPnet -lähettilläille järjestetään myös omaa ohjelmaa. Lähitapaamisena järjestettävän seminaarin ohjelmaan sisällytetään myös striimattavia osioita.

ASPnet-koulut voivat osallistua myös Opetushallituksen järjestämään vapaamuotoisempaan kv-treffit tapahtumaan sekä kansainvälisyyspäiville, joissa voi verkostoitua koulujen kv-hanketoiminnassa mukana olevien ja [vastuullisesta kansainvälisyydestä](#) kiinnostuneiden toimijoiden kanssa.

Lisäksi järjestetään joustavia 1-3 tunnin temaattisia webinaaritapaamisia ja -koulutuksia ajankohtaisista aiheista, esimerkiksi Pariisiin UNESCO ASPnet toimiston aloitteesta. Tällainen oli **Futures Of Education** aloite, johon suomalaiset ASPnet-koulut osallistuivat hyvin aktiivisesti ja ansiokkaasti.

- *Suomen FoE raportti*: <https://www.slideshare.net/tiinsari/futures-of-education-raportti>.
Kansainvälinen FoE raportti: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379707>
- Paula Mattilan ja Anjuli Korhosen artikkeli: *Me ei haluttaisi elää sellaisessa ajassa – Lasten ja nuorten ajatuksia vuodesta 2050*: <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/me-ei-haluttaisi-elaa-sellaisessa-ajassa-lasten-ja-nuorten-ajatuksia>

Opiskelijat ja opettajat voivat ehdottaa koulutuksiin, webinaareihin ja työpajoihin aiheita, jotka he kokevat tärkeiksi tai kiinnostaviksi. He voivat myös tarjoutua itse vetämään työpajoja UNESCO ASPnet -koulujen temaattisiin painopisteisiin liittyvistä aiheista.

5.1.1. ASPnet-verkoston koordinointi

Suomen UNESCO ASPnet -verkoston toiminnasta vastaa Opetushallitus. Kansallisena koordinaattorina toimii vuodesta 2023 alkaen opetusneuvos Jaakko Lindfors. Koordinoinnin apuna on toiminut U-tiimi, jonka esittely löytyy Kohti vuotta 2030 -blogista: <https://kohtivuotta2030.blogspot.com/p/u-tiimi.html>

ASPnet-verkosto toimii [Suomen UNESCO-toimikunnan](#) sekä Opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuudessa. ASPnet-verkosto tekee myös yhteistyötä eri yliopistojen UNESCO-professuurien kanssa: <https://okm.fi/unescon-koulutustoiminta>.

5.1.2. Alueelliset yhteistyöverkostot

Suomen UNESCO ASPnet -koulut ovat verkostoituneet alueellisiin verkostoihin, jotka eivät kuitenkaan ylety aivan jokaiseen Suomen kolkkaan. Tällä hetkellä toimii neljä alueellista verkostoa:

- **Pohjois-Suomen Polaris-verkosto** (<https://www.facebook.com/groups/415967588490143>)
- **Satakunnan ja Pirkanmaan PAX-verkosto** (<https://paxfinland.blogspot.com/>), yhteyshenkilö Jenni Decandia (jenni.decandia@edupori.fi)
- **Jyväskylän seudun verkosto** (<https://peda.net/jyvaskyla/jkluneskokoulut>), yhteyshenkilö Vuokko Saastamoinen (vuokko.saastamoinen@jko.fi)
- **Pääkaupunkiseudun verkosto**, yhteyshenkilö (sari.muhoenen@viikinnormaalikoulu.fi)

Alueelliset verkostot työskentelevät yhdessä ideoiden tapahtumapäiviä, opiskelijoiden ja opettajien koulutustilaisuuksia, verkkotapaamisia ja retkiä. Verkostot osallistavat myös opiskelijoita toiminnan suunnitteluun.

Alueellisiin verkostoihin kuuluu 5-15 oppilaitosta, joiden UNESCO-tiimien edustajat, opettajat ja opiskelijat, tapaavat säännöllisesti erilaisissa kokoonpanoissa. Yhteistyön jatkuessa tiimiläiset oppivat tuntemaan toisensa ja keskinäinen luottamus lujittuu. Kukin verkostoon kuuluva oppilaitos voi käyttää yhteistyössä omaa osaamistaan ja omia vahvuuksiaan ja samalla oppia toisilta.

On toivottavaa, että kaikki Suomen ASPnet-koulut kuuluisivat alueelliseen tai temaattiseen verkostoon. Koulut voivat liittyä mukaan jo toimivaan alueelliseen verkostoon tai perustaa itse alueellisen verkoston lähiseudun UNESCO ASPnet -koulujen kanssa. Verkostot voivat olla pieniä, muutaman koulun muodostamia yhteisöjä, jotka kokoontuvat vaihtamaan kokemuksia ja asiantuntijuutta. Tärkeintä ei ole verkoston koko vaan halu jakaa kokemuksia ja opetella verkostomaista toimintatapaa. Nykyään suuri osa vuorovaikutuksesta ja toiminnan suunnittelusta tapahtuu verkkokokouksissa, joten pitkistä välimatkoista ei välttämättä ole haittaa yhteistyölle.

Verkostot ovat saaneet toimintansa kehittämiseen kv-valtionavustusta. Avustuksia kannattaa hakea vastaisuudessa verkostojen lisäksi erilaisiin kehittämishankkeisiin. Hakuajat ja tiedot haettavista kehittämisavustuksista julkaistaan yleensä maaliskuussa. Lisää koulujen kansainvälisyyden valtionavustuksista Opetushallituksen sivuilta: <https://www.oph.fi/fi>.

5.1.3. Temaattiset verkostot

ASPnet-koulut voivat verkostoitua myös temaattisiin verkostoihin. Tällöin kouluja yhdistävät kiinnostuksen ja kehittämisen kohteet kuten esimerkiksi rauhan- ja demokratiakasvatus, kestävä kehitys ja luonnon moninaisuuden vaaliminen tai kulttuuriperintö ja kulttuurinen moninaisuus. Temaattiset verkostot voivat esimerkiksi yhdessä suunnitella oppimateriaaleja ja toteuttaa oppimisprojekteja. Temaattisten verkostojen tavoitteena on osaamisen jakaminen, opiskelijoiden ja oppilaiden osallistaminen opetuksen suunnitteluun ja mahdollisuus rakentavaan toimintaan alueilla, jotka kiinnostavat ja innostavat opiskelijoita.

- **Yhteinen Itämeri -hanke** on kansallinen ASPnet-koulujen yhteistyöprojekti, jossa tavoitteena on Itämeren suojelu, Itämeren alueen kulttuurinen yhteistyö ja Itämeren luontoon tutustuminen yhteisiä opintojaksoja ja oppimiskokonaisuuksia suunnittelemalla ja toteuttamalla. Yhteinen Itämeri -hankkeessa tehdään kansainvälistä yhteistyötä UNESCO BSP -verkoston (<https://unesco-bsp.blogspot.com/>) kanssa. Hanketta koordinoi Jenni Decandia (jenni.decandia@orivesi.fi).
- **UNESCO-normaalikoulujen verkosto** on myös temaattinen verkosto, jossa kaikki yliopistojen opettajankoulutuksen harjoittelukoulut tekevät yhteistyötä UNESCO:n tavoitteiden edistämiseksi opettajankoulutuksessa (<https://enorssi.fi/unesco-koulutoiminta/>). Koordinaattorina toimii Sari Muhonen (sari.muhonen@viikinnormaalikoulu.fi).
- **Utøya-verkosto** koostuu kouluista, jotka ovat kouluttautuneet kehittämään väkivaltaisen ekstremismin ehkäisytyötä. Utøya- ja Dembra-verkostojen toiminnasta ja niihin kuuluvista kouluista voit lukea lisää Opetushallituksen sivuilta: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/vakivaltainen-ekstremismi>

Uudet teemaverkostot olisivat tervetullut lisä vahvistamaan Suomen UNESCO ASPnet -koulujen keskinäistä yhteistyötä ja verkostoitumista. Mainio esimerkki koulujen temaattisesta yhteistyöstä on Vaasan lyseon lukion ja Jyväskylän lyseon lukion jo loppunut *Let's get global* -hanke, jonka monipuolisesta toiminnasta voi lukea blogista: <https://letsgetglobalblog.wordpress.com/category/lets-get-global-blogi/>. Teemaverkostojen käynnistämiseen ja toimintaan voi hakea Opetushallitukselta kansainvälistymisen valtionavustusta.

5.1.4. UNESCO ASPnet -lähettiläiden verkostot

UNESCO ASPnet -koulu voi kannustaa oppilaita tai opiskelijoita UNESCO ASPnet -lähettiläiksi. Lähettiläät voivat yhdessä ja ohjaavan opettajan kanssa suunnitella omat tehtäväkuvansa omien vahvuuksiensa ja kiinnostuksen kohteittensa mukaan. Näitä voivat olla esimerkiksi koulun UNESCO-tiimin jäsenyys, monialaisten oppimisprojektien suunnittelu ja niissä ohjaajana toimiminen, ASPnet-koulun tavoitteiden ja toiminnan esittely vierailijoille, koulun toiminnasta raportointi sosiaalisessa mediassa, tiedotteiden ja julisteiden laatiminen, toiminnan esittely lähiympäristön kouluille ja muille sidosryhmille.

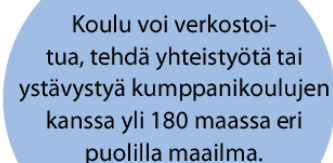
UNESCO ASPnet -lähettiläitä kannustetaan toimimaan valtakunnallisissa lähettiläisverkostoissa, joissa jaetaan kokemuksia, ideoita ja materiaalia. UNESCO ASPnet -lähettiläät voivat osallistua UNESCO ASPnet verkoston vuotuisiin seminaareihin ja webinaareihin.

Oriveden lukiolla on neljä nimettyä UNESCO ASPnet -lähettilästä. Kaikki kiinnostuneet vapaaehtoiset valittiin. He osallistuvat lukion UNESCO ASPnet -toiminnan suunnitteluun ja ovat myös mukana PAX-verkoston (UNESCO ASPnet -koulujen alueverkosto) yhteistyössä. Oriveden lukion lähettiläät olivat mukana ASPnet-koulujen ständillä ja kertoivat toiminnasta opiskelijan näkökulmasta Valtakunnallisilla yleissivistävän koulutuksen kansainvälisyyspäivillä Vaasassa.

5.2. Kansainvälinen toiminta

5.2.1. Koulu osana kansainvälistä UNESCO ASPnet -koulujen verkostoa

UNESCO ASPnet -koulujen toimintakulttuuriin kuuluu verkostomainen toimintatapa kansallisten verkostojen lisäksi kansainvälisissä verkostoissa ja yhteistyöprojekteissa. [Oppaassa jäsenkouluille](#) todetaan, että jäsenkoulu ”osallistuu lukuvuosittain vähintään yhteen kansalliseen tai kansainväliseen projektiin, kilpailuun tai kampanjaan, jota UNESCO on ehdottanut tai vastaavaan kansalliseen aktiviteettiin, jota kansallinen koordinaattori on ehdottanut”.

Koulu voi verkostoitua, tehdä yhteistyötä tai ystävyyttä kumppanikoulujen kanssa yli 180 maassa eri puolilla maailmaa.

[UNESCO ASPnetin kansainvälinen ohjausryhmä](#) tekee aloitteita ja käynnistää säännöllisesti erilaisia hankkeita, joihin kutsutaan mukaan oppilaitoksia ympäri maailmaa. Vuoden 2020 syksyllä käynnistettiin Futures of Education -hanke, johon myös suomalaiset koulut ottivat aktiivisesti osaa kansallisella ja kansainvälisellä tasolla (<https://www.slideshare.net/tiinsari/futures-of-education-raportti>). UNESCO käynnistää vastaavia lippulaivaprojekteja ja myös pienempiä aloitteita säännöllisin väliajoin.

5.2.2. Kansainvälinen yhteistyö Unesco ASPnet -koulujen kumppanuushankkeissa

Baltic Sea Project

Vuonna 1990 opetusneuvos Liisa Jääskeläisen aloitteesta käynnistynyt Baltic Sea Project on ollut jo vuosikymmeniä Suomen ASPnet-koulujen ohjelmassa, ja välillä se oli myös yksi ASPnetin lippulaivaprojekteista. Hankkeessa on mukana kouluja kaikista Itämeren maista Venäjältä, Virosta, Latviasta, Liettuasta, Puolasta, Saksasta, Tanskasta ja yksi koulu myös Ruotsista (ei kuulu ASPnet-koulujen verkostoon). Verkostoon kuuluvat koulut yhteystietoineen löytyvät tältä kartalta: <https://unesco-bsp.blogspot.com/p/bsp-schools.html>

Kansainvälinen yhteistyö eli välillä hiljaiseloa, mutta käynnistyi entistä tiiviimpänä uudestaan Suomen puheenjohtajakaudella 2019-2021. Projektin yhdistää erilaisia oppilaita ja opettajia, koska sen sisältö ja toiminnot ovat moninaiset. Hankkeessa tehdään luonnollisesti yhteistyötä Itämeren suojelemiseksi, sen tilan parantamiseksi ja luonnon moninaisuuden turvaamiseksi. Lisäksi opitaan yhdessä kumppanimaiden kielistä, kulttuurista, kulttuuriperintökohteista ja yhteiskunnista. Suomen puheenjohtajakaudella käynnistettiin eri koulujen välisiä yhteistyöprojekteja, joissa oppilaiden yhteistyö ja kumppanuus ovat keskiössä. Vuoden 2022 alusta kansainvälisen yhteistyön koordinointi siirtyy Tanskan ja Saksan koalitiolle.

Projektilla on tällä hetkellä käynnissä kaksi erillistä ohjelmaa:

- Globaalkasvatus (Global Citizenship Education), jota ohjaa Saksa
- Kansalaishavainnointi ja -tutkimus (Citizen Science), jota ohjaa Viro

Lisää Baltic Sea Projectin (BSP) toiminnasta voit lukea blogista: <https://unesco-bsp.blogspot.com/>
BSP:llä on myös oma Facebook sivu: <https://www.facebook.com/unesco.bsp>

BSP:n Suomen koordinaattori on opetusneuvos Anu Halvari. Suomen BSP-koulut ja kansallisessa Yhteinen Itämeri -hankkeessa mukana olevat koulut ja niiden opettajat, oppilaat ja opiskelijat osallistuvat myös kansainväliseen yhteistyöhön, esimerkiksi seminaareihin, tapaamisiin ja leireille.

5.2.3. UNESCO ASPnet -lähettiläiden kansainvälinen yhteistyö

Suomessa UNESCO ASPnet -lähettiläiden toiminta on käynnistynyt lukuvuonna 2021-2022. Olennaista on, että lähettiläät itse suunnittelevat toimintaansa ja osallistuvat toiminnan kehittämiseen.

Suomen UNESCO ASPnet -lähettiläät toimivat neljällä tasolla omien vahvuuksiensa ja toiveittensa mukaan:

1. omassa koulussaan UNESCO ASPnet -tiimin jäsenenä ja tapahtumien suunnittelijoina ja toteuttajina
2. lähikouluissa UNESCO-arvomailman ja toiminnan esittelijöinä
3. valtakunnallisissa verkostotapaamisissa ja koulutuksissa, niiden osallistujina, suunnittelijoina, toteuttajina, messuilla esittelijöinä jne.
4. kansainvälisissä verkostoissa aktiivisina toimijoina ja kokemusten ja ideoiden jakajina

Tanskan tavoitteena on BSP-koordinaatiovuosina lisätä UNESCO ASPnet -lähettiläitten verkostoitumista ja yhteistyötä BSP-maitten keskuudessa. Toiminta voi alkaa verkkoyhteistyönä, johon myöhemmin liitetään yhteisiä tapaamisia seminaarien ja leirien yhteydessä.

5.2.4. ASPnetin temaattiset painopistealueet kansainvälisissä yhteistyöprojekteissa

Painotamme opetuksessa ja toiminnassa seuraavia teemoja

- Globaalkasvatus ja väkivallattomuuden ja rauhan kulttuuri
- Kestävä kehitys ja kestävät elämäntavat
- Kulttuurien välinen oppiminen ja kulttuurisen moninaisuuden ja kulttuuriperinnön kunnioitus

ASPnet koulut kuuluvat samanhenkisten koulujen globaaliin yhteisöön. Verkoston jäseninä koulut luovat yhteyksiä, jakavat tietoa ja kokemuksia ja kehittävät yhteisiä projekteja tuhansien rehtoreiden, opettajien ja oppilaiden ja opiskelijoiden kanssa ympäri maailmaa. UNESCO ASPnet -koulut sitoutuvat osallistumaan lukuvuosittain vähintään yhteen kansalliseen tai kansainväliseen projektiin, kilpailuun tai kampanjaan, jota kansainvälinen ASPnet on ehdottanut tai vastaavaan kansalliseen aktiviteettiin, jota kansallinen koordinaattori on ehdottanut. Esimerkkinä tällaisesta kansainvälisestä kampanjasta oli lukuvuonna 2020-2021 toteutettu [Futures of Education](#) -projekti, johon osallistuivat tuhannet ASPnet-koulujen oppilaat tai opiskelijat ympäri maailmaa.

Kansainvälinen yhteistyö projekteissa UNESCO ASPnet -koulujen kanssa

UNESCO ASPnet -koulut voivat tehdä kansainvälistä yhteistyötä yhdessä sovittavista teemoista myös 2-5 koulun välisissä yhteisissä projekteissa.

ASPnet -kouluihin eri puolilla maailmaa voi ottaa yhteyttä esimerkiksi

- hyödyntämällä UNESCO ASPnet -koulujen kansainvälistä jäsenrekisteriä: <https://aspnet.unesco.org/en-us/Pages/Schools%20by%20country.aspx>
- ottamalla yhteyttä UNESCO ASPnetin kansallisiin koordinaattoreihin: <https://aspnet.unesco.org/en-us/Lists/National%20Coordinators/AllItems.aspx>
- hyödyntämällä eTwinning-portaalin kumppaninhaku toimintoa (edellyttää rekisteröitymistä): <https://www.etwinning.net/fi/pub/index.htm> (mukana Euroopan ja sen lähiympäristön maat)

Kansainvälinen yhteistyö UNESCO ASPnet -koulujen teemojen tiimoilta

ASPnet-toiminnan perusarvoja ja toimintaa rauhan, demokratian, vastuullisuuden ja eri kulttuurien kunnioituksen hengessä voi ja kannattaa tehdä myös muiden koulujen kesken. Projektien käynnistämiseksi kannattaa hyödyntää **eTwinningiä** (verkkopohjainen yhteistyö) ja **Erasmus+** liikkuvuushankkeita sekä pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyöhankkeille tarkoitettua Nordplus ohjelmaa. Nykyisin myös liikkuvuushankkeilta edellytetään vastuullisuutta. Erasmus laatukriteereiden mukaisesti ne tulee toteuttaa kestävästi ja osallistavasti, mahdollisimman paljon verkko yhteyksiä käyttäen ja kansainvälistä verkostoitumista vahvistaen.

Oppilaskeskeiset ja toiminnalliset hankkeet, joissa opiskelijat hakevat tietoa, tutkivat itse ja pyrkivät muuttamaan koko koulun toimintakulttuuria ja vaikuttamaan omassa lähiympäristössään ovat ytimeltään ja arvoiltaan UNESCO ASPnet -verkoston mukaisia ja suosittuja eurooppalaisten opiskelijoiden kesken.

Kansainväliseen yhteistyöhön ja kehittämiseen voi hakea Opetushallitukselta valtionavustusta: <https://www.oph.fi/fi>. Tämä sopii erityisen hyvin Euroopan ulkopuolelle suuntautuvaan globaaliin yhteistyöhön, jota eurooppalainen rahoitus ei kata.

Kuulumme globaaliin yhteisöön saman henkisten koulujen kanssa. Luomme yhteyksiä, jaamme tietoa ja kokemuksia ja kehitämme yhteisiä projekteja tuhansien rehtoreiden, opettajien ja oppilaiden kanssa ympäri maailmaa.

5.2.5. TTI (Teacher Training Initiative) Kansainvälinen yhteistyö opettajakoulutuksessa

UNESCO ASPnet edistää kestäväns tulevaisuuden opettajakoulutusta TTI-projektillaan ([Change Initiative – Fostering Global Citizens for Sustainable Development](#)). Se kokoaa yhteen maailman opettajakouluttajat tärkeän asian äärelle. Projektin keskiössä on globaali- ja kestäväns kehityksen kasvatus (GCED, Global citizenship education ja ESD, Education for Sustainable development). Projekti kohdistuu erityisesti Afrikkaan ja sen opettajakoulutuksen edistämiseen näitä teemoja yhdessä käsitellen.

Yhteistyö on aloitettu esimerkiksi Suomen ja Kenian välillä. Norssit ovat tässä aktiivisessa roolissa, mutta mukaan on lähtenyt muitakin ASPnet-kouluja ja Keniasta useita toimijoita. Suomen ja Kenian väliset yhteistyöhankkeet ovat pienimuotoisia ja koulujen arkeen hyvin sopivia toimia, joissa painotetaan lasten ja nuorten omaa toimijuutta, sekä osallisuutta. Aiheet ovat käsitelleet lapsille ja nuorille läheisiä aiheita, kuten paikallista lähiympäristöä, harrastuksia ja jokapäiväistä kouluelämää. Myös kulttuuri on ollut vahvasti mukana tekemisessä. Toimintaa koordinoi Suomessa Sari Muhonen Viikin Normaalikoulusta. Häneen kannattaa ottaa yhteyttä, jos toiminta kiinnostaa.

6. Viestintä ja tiedotus

Jokainen kouluyhteisön jäsen osaa kertoa koulun UNESCO ASPnet -toiminnasta ja siihen liittyvistä periaatteista.

Unesco ASPnet-verkoston jäsenet viestivät toiminnastaan laajasti:

- koko kouluyhteisölle
- sidosryhmille ja paikallisesti
- kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissaan

Viestinnässä voidaan käyttää:

- koulun omia viestintäkanavia: nettisivuja, sosiaalista mediaa ja uutiskirjeitä
- alueellisia ja kansallisia UNESCO ASPnet -koulujen viestintäverkostoja
- koulun omia sosiaalisen median kanavia tai blogia

UNESCO ASPnet-toimintaa on esitelty Opetushallituksen sivuilla (<https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/unesco-koulut-unesco-aspnet>). Suomen UNESCO ASPnet koulujen toiminnasta ja aktiviteeteista kerrotaan myös Opetushallituksen vastuullisen kansainvälisyyden koordinaatiohankkeiden blogissa Kohti vuotta 2030: <https://kohtivuotta2030.blogspot.com/>. UNESCO-koulut voivat lähettää sinne juttuja ja jakaa siellä kokemuksia koulussa toteutetuista aktiviteeteista, monialaisista kokonaisuuksista, opintojaksoista

sekä tapahtumapäivistä, retkistä ja verkkotapaamisista. Blogissa on myös linkkilista UNESCO-koulujen ja kehittämishankkeiden blogeihin ja sivuille. Suomen UNESCO ASPnet kouluilla on myös oma Facebook-ryhmä (<https://www.facebook.com/groups/1528040674081599>).

Koulut viestivät ASPnet-jäsenyydestään käyttämällä ASPnet-logoa. Logon käytöstä on kerrottu yksityiskohtaisesti [UNESCO ASPnet -koulujen jäsenoppaassa](#).

6.1. Sisäinen viestintä

Viestinnän lähtökohtana on, että jokainen kouluyhteisön jäsen osaa yleensä kertoa koulun UNESCO-toiminnasta ja siihen liittyvistä periaatteista.

UNESCO ASPnet -verkoston jäsenyyttä näkyy koulun toiminnassa, opetuksessa ja tiloissa. ASPnet-koulun logo on näkyvällä paikalla. Se voi olla laatta koulun ulko-oven vieressä tai rollup koulun aulassa tai salissa. Lisäksi logo näkyy koulun kotisivuilla. Logon alle voi laittaa linkin [UNESCO ASPnet -koulun esitteeseen](#).

ASPnet-toimintaa kuvataan esimerkiksi julisteissa koulun seinillä ja info-tv esityksin. Viimeksi mainitusta on esimerkkinä [Tampereen Normaalikoulun esitys](#), jota voi hyödyntää omaa infoa suunniteltaessa.

ASPnet-toiminnasta tiedotetaan oppilaita ja opiskelijoita erikseen joka lukuvuosi. Osallisuuden periaatetta toteuttaen oppilailla ja opiskelijoilla on aktiivinen rooli viestinnän sisällön tuotannossa eri kanavissa.

Lapsia ja nuoria haastetaan pohtimaan, millaisena UNESCO ASPnet -verkoston jäsenyyttä heille näyttäytyy ja miten he haluaisivat toimintaan osallistua.

Alla muutamia väittämiä pohdittavaksi yhdessä oppilaiden, opiskelijoiden ja opettajien kanssa. Jos väite ei koulussa toteudu, oppilaiden tai opiskelijoiden ja opettajien kanssa on hyvä pohtia, mitä voitaisiin tehdä, jotta se toteutuisi.

VÄITTEITÄ OPPILAIDEN/OPISKELIJOIDEN JA OPETTAJIEN POHDITTAVIKSI

- Osaamme kertoa, että koulumme on UNESCO ASPnet -verkoston jäsen ja mitä tämä tarkoittaa.
- Koulussa oppilaat tai opiskelijat ja opettajat osallistuvat UNESCO ASPnet -toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.
- Suunnittelemme yhdessä, millaiset aiheet kiinnostavat ja millaisia tapahtumia koulu voi järjestää. Tapahtuma voi olla esimerkiksi kestävän kehityksen rastirata, taidenäyttely tai elokuvaesitys.
- Teemme yhdessä toimintaa näkyväksi koulussa ja kerromme toiminnasta koulun sosiaalisen median kanavissa ja paikalliselle medialla, kuten lehdille.

Jyväskylän seudulla UNESCO ASPnet -koulujen oppilaat suunnittelivat ja toteuttivat videoita, joilla esittelevät oman koulunsa UNESCO-toimintaa ja sen taustoja. Mainio tapa osallistaa oppilaat pohtimaan

ASPnet-koulun arvoja ja erityistä tehtävää. Videoiden avulla tavoitetaan huoltajat ja muut koulun toiminnasta kiinnostuneet. Tikkalan koulun, Jyväskylän Lyseon Lukion ja Jyväskylän Kristillisen opiston videoihin pääset tutustumaan täällä: <https://peda.net/jyu/okl/hankkeita/unesco/unesco-koulut/ue>.

6.2. Viestintä sidosryhmille ja paikallisesti

Huoltajat ovat kiinteä osa UNESCO-koulun yhteisöä. Heille viestitään aktiivisesti ja heidät kutsutaan mukaan toimintaan ja tapahtumiin. Vanhemmat voivat osallistua myös UNESCO ASPnet -verkoston kansainvälisiin aloitteisiin esimerkiksi vastaamalla kyselyihin ja osallistumalla verkko- tai paikallisiin keskusteluihin.

Koulu kertoo toiminnastaan myös muille paikallisille sidosryhmille, kuten paikallisille yrittäjille ja harrastusyhdistyksille. Myös muut kunnan koulut ovat tietoisia koulun UNESCO ASPnet-jäsenyydestä ja toiminnasta.

UNESCO-toiminnasta voi kertoa myös paikallisille medioille, kuten sanomalehdille. Oppilaat voivat tehdä jutun paikalliselle medialle. Koulu voi kutsua paikallisia vaikuttajia mukaan kokemaan erilaisia UNESCO-tapahtumia.

Huoltajille UNESCO-toiminnasta voi viestiä alla olevan mallin mukaisesti.

TIEDOTE HUOLTAJILLE

Koulumme kuuluu maailmanlaajuiseen UNESCO ASPnet -koulujen verkostoon. Tähän verkostoon kuuluu yli 11000 koulua 182 maasta. Verkostoon kuuluvissa kouluissa opetuksen ja toiminnan perustana ovat UNESCO:n ja YK:n arvot ja periaatteet.

Näitä ovat: perusoikeudet ja ihmisarvo, rauha ja väkivallattomuus, sukupuolten tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, kestävä kehitys, vapaus, oikeus ja demokratia, kulttuurisen moninaisuuden kunnioittaminen ja kansainvälinen solidaarisuus. Tämä tarkoittaa, että koulu kokee nämä arvot tärkeiksi, toimii niiden mukaisesti ja edistää niitä toiminnassaan.

UNESCO ASPnet -koulujen keskeisenä toiminta-ajatuksena ovat maailman kansalaisen kompetenssit ja kulttuuriperinnön vaaliminen. Tämä tarkoittaa, että koulussa tutustutaan näihin asioihin ja harjoitellaan niihin liittyviä taitoja osana opetusta.

UNESCO ASPnet -koulut sitoutuvat edistämään YK:n kestävän kehityksen tavoitteita ja muuttamaan tavoitteet toiminnaksi paremman maailman puolesta.

Nämä asiat näkyvät koulun käytävillä, tapahtumissa ja jokapäiväisessä arjessa. Myös oppilailta ja opiskelijoilta on keskeinen rooli, koska osallisuus on UNESCO ASPnet -kouluille tärkeää. Osallisuus koskettaa myös ASPnet-koulujen huoltajia. Vanhemmat voivat osallistua UNESCO-teemaisiin tapahtumiin tai verkostoitua toiminnan puitteissa.

Koulu tiedottaa säännöllisesti UNESCO ASPnet -toiminnastaan. UNESCO näkyy koulun verkkosivuilla sekä sosiaalisen median kanavissa.

6.3. Viestintä verkostoissa

Jokaisella jäsenkoululla on vastuu jakaa suunnitelmiaan, ideoitaan ja kuvauksia toiminnasta omassa alueellisessa tai temaattisessa verkostossa. Verkostossa ideoita voi muokata eteenpäin toisten tuella ja kehittää uutta. Yhteinen jakaminen on verkostotoiminnan ydintä.

Verkostojen sähköpostilistoilla, sosiaalisen median ryhmissä tai kotisivuilla koulu voi viestiä tapahtumistaan ja avata niihin osallistumisen myös muille kouluille. Verkosto voi yhdessä suunnitella viestinnän vuosikelloa. Tällöin vastuu viestinnästä jakaantuu kaikille jäsenille ja verkoston toiminta näyttäytyy aktiivisena ja alueellisesti kattavana.

7. Tulevaisuus haastaa UNESCO ASPnet-koulut

Kansainvälisen UNESCO ASPnet -kouluverkoston yhtenä erityisenä painopistealueena on ollut vuosina 2020-2022 [tulevaisuuden koulutus ja kasvatus](#). Ajatuksena on, että emme vain anna passiivisina tulevaisuuden tapahtua, vaan teemme tulevaisuuden koulusta ja maailmasta paremman ja yhdenvertaisemman yhdessä kuvittelemalla ja keskustelemalla, toiveita ja toivoa jakamalla.

Futures of Education -aloite on käynnistänyt kehittämiskeskustelut ja -toimet kouluissa ympäri maailman. Tähän keskusteluun ovat osallistuneet opettajien lisäksi oppilaat ja opiskelijat, myös Suomesta. ASPnet-verkostossa toimiminen antaa oppilaille areenan oppia ja harjoitella tärkeitä globaalien kansalaisen taitoja.

Laajan kansainvälisen Futures of Education työn päätteeksi UNESCO esittää uutta koulutuksen yhteiskuntasopimusta: [Reimagining our futures together: a new social contract for education](#).

Yhteiskuntasopimus sisältää ainakin seuraavia suosituksia:

- Pedagogiikan on oltava yhteisöllistä
- Opetussuunnitelmissa ja opetustyössä korostuu oppiaineiden monialainen yhteistyö
- Nähdään medialukutaidon ja kriittisyyden merkitys sekä disinformaatioon vastaaminen
- Oppijälähtöisyys: oppimista ja hyvinvointia sekä kestävänsä tulevaisuuden rakentamista tukevat rakenteet
- Maailman muuttuessa kiihtyvää vauhtia, vahvistetaan elinikäistä ja jatkuvaa oppimista
- Kansainvälisen yhteistyön ja solidaarisuuden lisääminen

Suomen UNESCO ASPnet -koulut ottavat mielellään haasteen vastaan. Monet edellä luetelluista asioista ovat jo Suomen UNESCO-koulujen agendalla. Niitä on kehitetty ja kehitetään edelleen. Haluamme pilotoida ja jakaa uusia opetusmenetelmiä ja toimia edellä kulkijoina innovatiivisen, osallistavan pedagogiikan toteuttajina ja haluamme olla mukana, tehdä yhteistyötä ja jakaa ideoita ja osaamista kansainvälisessä UNESCO ASPnet -kouluverkostossa.

Erityiset kiitokset materiaalien ja hyvien käytäntöjen jakamisesta seuraaville UNESCO ASPnet-kouluille ja -oppilaitoksille:

Björneborg svenska samsskolan

Jyväskylän Kristillinen opisto

Jyväskylän lyseon lukio

Jyväskylän yliopiston opettajankoulutuslaitos

Kellon koulu

Kempeleen Kirkonkylän koulu

Kuninkaanhaan koulu

Laanilan koulu

Laanilan lukio

Oriveden lukio

Oulun normaalikoulun yläkoulu ja lukio

Oulun Suomalaisen Yhteiskoulun lukio

Tampereen normaalikoulu

Tikkalan koulu, Jyväskylä

Vaasan lyseon lukio